

Дисципліна з підготовки доктора філософії:

Філософія науки

Спеціальність	I2 «Медицина»
Освітньо-наукова програма	«Медицина» 2025
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Навчальний рік	2025-2026
Статус дисципліни (обов'язкова/вибіркова)	Обов'язкова
Мова викладання	українська, англійська
Загальне навантаження	4 кредити ЄКТС
Курс / семестр	I курс / 1-2 семестр
Укладач (і)	д.філос.н. професор ЗВО Костянтин ВЕРГЕЛЕС kvergeles@gmail.com
Викладач (і), гостьові лектори	д.філос.н. професор ЗВО Костянтин ВЕРГЕЛЕС, к.філос.н. доцент ЗВО Павло КУЛІШ
Місце проведення, контакти	Кафедра філософії та суспільних наук Адреса: 21000, м. Вінниця, вул. Данила Галицького 58-а. телефон +380975056102 philosophy@vnm.edu.ua kvergeles@gmail.com

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

АНОТАЦІЯ

Сучасний глобалізований, інформаційно насичений, техногенний світ, з необхідністю включає кожну людину в систему нових комунікативних взаємин, які ґрунтуються на інформації, насамперед, науковій, що призводить до руйнації усталених стереотипів та укорінених уявлень про світ, людину, суспільство та взаємини між ними. Радикальні зміни ціннісних орієнтацій, гостра потреба тривогого пошуку і швидкого знаходження життєво важливих рішень та ефективних раціональних дій по їх реалізації продукують постійні інтелектуальні напруги, а звідси і стресові ситуації, що стають реальними проблемами нинішнього повсякденного буття людини, сферою практичного втілення науково-філософської, науково-технологічної та медикоохоронної культури. Тому, навчальна дисципліна «Філософія науки», стає необхідною складовою сучасної вищої освіти і значущим компонентом підготовки докторів філософії.

Предмет забезпечує засвоєння фундаментальних знань щодо суті й змісту філософських і логікометодологічних аспектів сучасних проблем науки та методології її дослідження в яких розкриваються закономірності становлення та розвитку науки її завдань цілей, установок, ідеалів, а також отримуваних результатів та їх соціальних наслідків. Формування у аспірантів основних засад та здатностей філософської рефлексії над наукою, а також філософсько-методологічними проблемами наукового пізнання в цілому, має стати ключем для входження молодих науковців, шукачів істини та таємниць людського здоров'я в сучасну науку та сучасну науково-дослідну методологію, надає можливість майбутньому

доктору філософії поєднувати набуті знання з умінням й практичними навиками науководослідної роботи, удосконалювати їх та ефективно і творчо застосовувати.

Аспіранту для вивчення виносить проблема філософської рефлексії над наукою як специфічною формою пізнавальної діяльності людини й водночас соціальним інститутом та соціокультурним феноменом. Наука – важлива складова духовного світу людини та суспільства, одна з форм суспільної свідомості, інтегральне узагальнення інтелектуальних надбань та життєвого досвіду людства; вона є одним з основних джерел знань людства та теоретико-методологічною й технологічною основою його життєдіяльності.

Наука як особлива форма теоретичної рефлексії та технологічне підґрунтя практичної діяльності озброює людину знанням загальних принципів буття та перетворення світу, спираючись на які вона може орієнтуватися у складній системі зв'язків і відношень об'єктивної дійсності. Оскільки наука поширюється на все доступне людському пізнанню, то вона відрізняє нас від дикунів та варварів, і кожен народ є тим більше цивілізованим та освіченішим, чим більше він прагне до раціонального пізнання світу, сенсу життя та оволодіння професією, а також формування навиків самостійного й творчого мислення..

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Метою викладання навчальної дисципліни «Філософія науки» є формування у здобувачів ступеня доктора філософії, знань і навичок у галузі філософії та методології науки, знайомство з історією та основними етапами розвитку науки, а також практичним застосуванням науково-методологічних знань у науково-дослідній та професійній діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Філософія науки» є спрямування здобувачів ступеня доктора філософії, до раціонального пізнання світу, сенсу життя та оволодіння професією лікаря, а також формування навиків самостійного й творчого мислення у сфері науково-дослідної та медико-практичної діяльності.

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна «Філософія науки» забезпечує набуття аспірантами наступних програмних компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної медичної діяльності, проводити оригінальне наукове дослідження та здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність в галузі охорони здоров'я на основі глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до підвищення професійної кваліфікації.

ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати ідеї.

ЗК 7. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

ФК 1. Здатність до розуміння предметної області за обраним науковим напрямом та освітньою діяльністю.

ФК 3. Здатність формулювати дослідницьке питання, розробляти проект наукового дослідження.

ФК 5. Володіння сучасними методами наукового дослідження.

ФК11. Дотримання етики та академічної доброчесності.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна. Програмні результати навчання (РН)

«Філософія науки» як навчальна дисципліна закладає фундамент для формування в подальшому інтегративних кінцевих результатів навчання згідно з ОНП третього (освітньо-наукового) рівня галузі знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення спеціальності І2 Медицина, а саме:

ПРН 01. Демонструвати безперервний розвиток власного інтелектуального та загальнокультурного рівню, самореалізації.

ПРН 02. Інтерпретувати та аналізувати інформацію з використанням новітніх інформаційних технологій.

ПРН 03. Виявляти невирішені проблеми у предметній області, формулювати питання та визначати шляхи їх рішення.

ПРН 04. Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження.

ПРН15. Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами; дотримуватися академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

3. РОЗПОДІЛ ЗА ВИДАМИ ЗАНЯТЬ ТА ГОДИНАМИ НАВЧАННЯ

Вид занять	Години
Лекції	20
Практичні заняття	40
Самостійна робота	60
Всього	120

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

5.

№	Назви змістових модулів і тем
1	Філософія. Наука. Філософія науки.
2	Природа наукового знання
3	Витоки науки
4	Наукові ідеї стародавнього Сходу, Індії та Китаю
5	Рання антична наука. Витоки давньогрецької математики.
6	Античне Просвітництво і становлення гуманітарного знання.
7	Давньогрецька наука класичного періоду
8	Наука в епоху Середньовіччя
9	Еволюція науки в епоху Відродження
10	Нове розуміння людини й суспільства в епоху Відродження. Людина як творець самої себе.
11	Природознавчі ідеї Відродження. Проблема нескінченності світу.
12	Наука Нового часу. Виникнення класичної науки.
13	Пошуки нової методології наукового пізнання в Новому часі
14	Епоха Просвітництва і становлення соціогуманітарних наук
15	Некласична по постнекласична наука ХХ ст..

16	Сучасна наука. Стан та перспективи розвитку.
17	Філософська теорія сучасного наукового пізнання
18	Структура наукового знання
19	Динаміка наукового знання
20	Онтологічні та епістемологічні проблеми сучасної науки.
21	Філософські проблеми природознавства та біологомедичних наук.
22	Філософія і методологія гуманітарного пізнання.
23	Наука і охорона здоров'я.
24	Етика науки і наукових досліджень.
25	Соціологічний поворот у сучасній філософії науки.
26	Філософія інновацій у сучасній науці.
27	Епістемологічні моделі сучасного наукового дискурсу.
28	Людиновимірність сучасної філософії науки.
29	Формування та розвиток системного наукового світогляду.
30	Сучасний науково-технічний прогрес та перспективи людства

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання: лекція, пояснення, бесіда, розповідь, ілюстрація, навчальна дискусія, суперечка, обговорення будь-якого питання навчального матеріалу, пізнавальні ігри шляхом моделювання життєвих ситуацій, що викликають інтерес до навчальних предметів, створення ситуації інтересу в процесі викладання навчального матеріалу з використання пригод, гумористичних уривків, створення ситуації новизни навчального матеріалу, опора на життєвий досвід.

7. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ДИСЦИПЛІНИ – диференційований залік.

Диференційований залік аспіранта складається з суми поточного контролю та балів, отриманих за поточне заняття.

ФОРМИ ОЦІНЮВАННЯ

Форма поточного контролю успішності навчання:

Усний контроль: основне запитання, додаткові, допоміжні; запитання у вигляді проблеми; індивідуальне, фронтальне опитування і комбіноване; письмовий контроль.

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Форма підсумкового контролю успішності навчання: оцінка з дисципліни здобувача складається з суми балів поточного контролю та балів, отриманих за диференційований залік.

Форма поточного контролю успішності навчання: сума балів поточного контролю визначається на основі оцінок поточної навчальної діяльності здобувача зі всіх тем за традиційною 4-бальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно).

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання кожної теми:

Оцінка «відмінно» виставляється у випадку, коли аспірант знає зміст заняття та лекційний матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї.

Оцінка «добре» виставляється за умови, коли аспірант знає зміст заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання аспірант відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчувачи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка «задовільно» ставиться аспірантові на основі його знань всього змісту заняття та при задовільному рівні його розуміння. Аспірант спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчувачи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінка «незадовільно» виставляється у випадках, коли знання і вміння аспіранта не відповідають вимогам «задовільної» оцінки.

Оцінювання самостійної роботи.

Оцінювання самостійної роботи аспірантів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному практичному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при проведенні диференційованого заліку.

Критерії оцінювання під час проведення диференційованого заліку:

Оцінка «відмінно» (80-71) виставляється у випадку, коли здобувач під час співбесіди та виконання отриманого завдання відповів на всі поставлені (екзаменаторами в разі іспиту) запитання з дисципліни у повному обсязі, може проілюструвати відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням окремих несуттєвих неточностей.

Оцінка «добре» (70-61) виставляється за умови, коли здобувач під час співбесіди та виконання отриманого завдання добре відповідає і добре розуміє всі поставлені (екзаменаторами) запитання з дисципліни, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання здобувач відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчувачи складнощі лише у найважчих випадках. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням окремих допущених помилок.

Оцінка «задовільно» (60-50) ставиться здобувачу на основі його знань всього змісту поставлених (екзаменаторами) під час співбесіди запитань, виконав отримане завдання і продемонстрував задовільний рівень розуміння та вмінь. Здобувач спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчувачи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням кількості допущених помилок.

Оцінка «незадовільно» виставляється у випадках, коли знання і вміння здобувача не відповідають вимогам «задовільної» оцінки.

Розрахунок рейтингових балів

Шкала перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали (200 балів) для дисциплін, що закінчуються заліком та Шкала перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали (120 балів) для дисциплін, що закінчуються підсумковим контролем проводяться згідно чинного положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова.

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни проводиться у вигляді диференційованого заліку після вивчення дисципліни у II семестрі. Диференційований залік проводиться на останньому занятті за розкладом.

Максимальна кількість балів, яку може отримати аспірант під час диференційованого заліку, складає 80. Підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо аспірант набрав не менше 50 балів.

Оцінка за диференційований залік відповідає шкалі: оцінка «5» – 80-71 бал, оцінка «4» – 70-61 бал, оцінка «3» – 60-50 балів.

Поточна успішність вираховується за весь курс вивчення дисципліни, середня арифметична оцінка переводиться у бали згідно 120-бальної шкали.

Отримані бали за поточну успішність та диференційований залік додаються і визначають оцінку з дисципліни. Ця сума відповідає фіксованій шкалі оцінок: оцінка «5» – 200-180 балів, оцінка «4» – 179-160 балів, оцінка «3» – 159-122 бали.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для диференційованого заліку
180-200	A	відмінно
170-179,9	B	добре
160-169,9	C	
141-159,9	D	задовільно
122-140,99	E	
	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальний контент (конспект або розширений план лекцій), плани практичних (семінарських) занять, самостійної роботи, питання, методичні вказівки, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів).

11. ПОЛІТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Виконання навчальних завдань і робота за дисципліною має відповідати вимогам «Кодексу академічної доброчесності та корпоративної етики ВНМУ ім. М.І. Пирогова» (https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/kodex_akad_dobro.PDF).

Відпрацювання пропущених аудиторних занять, повторне проходження контрольних заходів, а також процедури оскарження результатів проведення контрольних заходів здійснюються згідно «Положення про організацію освітнього процесу для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова» (https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/pologPhD_org.pdf)

Політика в умовах дистанційного навчання. Порядок дистанційного навчання регулюється Положенням про запровадження елементів дистанційного навчання у ВНМУ ім. М. І. Пирогова ([https://www.vnmu.edu.ua/ Загальна інформація/Основні документи](https://www.vnmu.edu.ua/Загальна_інформація/Основні_документи)). Основними навчальними платформами для проведення навчальних занять є Microsoft Teams, Google Meet. Порядок проведення практичних занять та лекцій, відпрацювань та консультацій під час дистанційного навчання оприлюднюється на веб-сторінці кафедри на сайті університету (<https://www.vnmu.edu.ua/кафедра-філософії/> Аспіранту).

12. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Навчально-методичне забезпечення дисципліни оприлюднено на сайті кафедри. Маршрут отримання матеріалів: Кафедра філософії та суспільних наук /аспіранту /Навчально-методичні матеріали/ або за посиланням <https://www.vnmu.edu.ua/кафедра-філософії> Доступ до матеріалів здійснюється з корпоративного акаунту аспіранта s000XXX@vnmu.edu.ua.

ЛІТЕРАТУРА

Основна (базова)

1. Дзьобань О.П. Філософія науки: підручник/ О.П.Дзьобань; ДНУ «Ін-т інформації, безпеки і права Нац. академії прав. наук України». Київ; Одеса: Фенікс, 2024. – 516 с.
2. Гносеологія та епістемологія : навчальний посібник / В. Петрушенко / – Львів: «Новий Світ – 2000», 2024. – 209 с.
3. Методологія, організація та технологія наукових досліджень : навч. посіб. для аспірантів 14/ О. П. Дзьобань ; ДНУ «Ін-т інформації, безпеки і права Нац. академії прав. наук України». – Київ; Одеса : Фенікс, 2024. – 284 с.
4. Еко Умберто, Федріга Рікардо. Історія філософії. Античність та Середньовіччя. – Харків: Фоліо, 2024. – 560 с.
5. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень: підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2023. – 488 с.
6. Сидоренко Л.І. Філософія науки. Конспект лекцій. Для аспірантів 1-го року природничих спеціальностей. КНУ імені Тараса Шевченка, 2023 р.
<http://www.philsci.univ.kiev.ua>
7. Бойко Ю. П., Тарасова О. В. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Хмельницький: ХНУ, 2023. – 138 с.
8. Сучасна філософія. Тексти : навчальний посібник (укладач: І. В. Мінаков). – Львів : «Новий Світ-2000», 2024. – 143 с.
9. Практикум з філософії : навчальний посібник / під редакцією В. Л. Петрушенка. Львів : «Новий Світ-2000», 2024. – 256 с.
10. Курс загальної філософії: від ідей до проблем: навчальний посібник / Ігор Карівець, Андрій Поцелуйко. За заг. ред. д-ра філос. наук І. В. Карівця. – Львів: Видавництво ПП «Новий Світ – 2000», 2024, 309 с.
11. Філософія. Підручник. 5-те видання / Петрушенко В.Л. – Львів: «Новий Світ–2000», 2024. – 504 с.
12. Лісовський П.М., Лісовська Ю.П. Світова філософія поствоєнного часу : навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. – 472 с.
13. Петрушенко В. Стопи творіння: Буття – Свідомість – Людина та Особистість. – Львів: «Новий Світ-2000», 2023.

14. Туренко В. Рання грецька філософія: рефлексії про політику і право. – К.: Дух і Літера, 2023. – 608 с.

Допоміжна

1. Словник з логіки і риторики : навчальний посібник / С. М. Повторєва, О. Ю. Чурсінова. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2024. – 120 с.
2. Гносеологічні та логічні проблеми медичної діагностики: монографія / Святослав Черкасов. – Львів: Видавництво «Новий Світ – 2000», 2024. – 289 с.
3. Сидоренко Л.І. Філософія науки. Конспект лекцій. Для аспірантів 1-го року природничих спеціальностей. КНУ імені Тараса Шевченка, 2023 р.
<http://www.philsci.univ.kiev.ua>
4. Арістотель. Метафізика. – К.: Темпора, 2022. – 848 с.
5. Марк Аврелій. Наодинці з собою. – Львів: Априорі, 2022. – 184 с.
6. Платон. Діалоги. – К.: Фоліо, 2022. – 352 с.

Інформаційні ресурси

Електронна адреса сайту університету: <http://vnmu.edu.ua>
Електронна адреса сайту бібліотеки університету: <http://library.vnmu.edu.ua>
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>
Міністерство культури та інформаційної політики України (МКІП)
<https://mkip.gov.ua/>
Центр Громадського здоров'я МОЗ України: <https://phc.org.ua/>
Інститут філософії імені Г.С.Сковороди НАН України <https://www.filosof.com.ua/>
Сайт електронної бібліотеки «Чтиво»: <https://chtyvo.org.ua/search-google/>
Книги жанру «Філософія»: <https://diasporiana.org.ua/>
Сайт (новогрецькою), який буде корисним для широкого загалу, хто цікавиться доробком
Аристотеля - <https://aristotelistes.cti.gr/admin/SelectTransSem>
Студія онлайн-освіти Educational Era. URL: <https://ed-era.com>
Дія. Освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua>
15
Освітня онлайн-платформа. URL: <https://sendpulse.ua>
Платформа онлайн-освіти. URL: <https://impactorium.org>
Освітній хаб – EduHub.in.ua. URL: <https://eduhub.in.ua>

Силабус з дисципліни «Філософія науки» обговорено та затверджено на засіданні кафедри філософії та суспільних наук (протокол № 1, від «02» вересня 2025 року

Відповідальний за курс

проф. Костянтин Вергелес

Завідувач кафедри

доц. Павло Куліш